

O SIVÁKU, HNĚDÁKU A VRANÍKOVI

Byl jednou jeden stařík a ten měl tři syny: dva starší byli k světu, brzy si do domu přivedli nevěsty, jen ten třetí, hloupý Ivan, se povaloval za pecí a nic nedělal. Když otec umíral, zavolal k sobě své syny a řekl jim: "Až umřu, chodte každý po řadě tři noci na můj hrob hlídat."

Když otce pohřbili a nadešla první noc, měl jít na hrob nejstarší bratr. Ale protože byl líný, či snad proto, že se v noci bál, řekl nejmladšímu:

"Víš co, hloupý Ivane, jdi dnes hlídat na otcův hrob místo mne. Stejně nic neděláš."

Hloupý Ivan jen pokrčil rameny, sebral se a šel na hřbitov hlídat. O půlnoci se hrob otevřel, otec vystoupil a zeptal se: "Kdo je tu? Jsi to ty, můj nejstarší synu?" - "Ne, tatínku, to jsem já, hloupý Ivan." Otec ho poznal a vyptával se dál: "A pročpak nepřišel můj nejstarší syn?" "Nevím, tatínku," řekl hloupý Ivan, "poslal mne místo sebe a tak jsem tady." "Dobře jsi udělal. Je to tvé štěstí," řekl otec. Pak zahvízdal a zavolal do tmy: "Siváku, hnědáku, moudrý vraníku!" Sotva to dořekl, země se začala otřásat a po louce přibíhal sivák, z očí se mu sypaly jiskry a z nozder mu stoupal dým.

Ivan na něm mohl oči nechat. "Vem si ho, synu," řekl otec, "je to dobrý kůň. A ty, siváku, Ivanovi služ tak, jak jsi sloužil mně." Hloupý Ivan siváka pohladil, polaskal se s ním, ale pak ho propustil a vrátil se domů sám.

"Tak jak jsi nocoval?" vyptávali se ho bratři.

"Ale dobře, bratři, dobře," odpověděl hloupý Ivan, ale o koni se nezmínil.

Nadešla druhá noc. Prostřednímu bratrovi se také na hrob nechtělo, a tak vyzval hloupého Ivana: "Běž k otci na hrob a přenocuj tam místo mne." I tentokrát Ivan přikývl, sebral se a šel.

Když přišel hloupý Ivan ke hrobu, lehl si a očekával půlnoc. O půlnoci se hrob otevřel, otec vystoupil a zeptal se: "Jsi to ty, můj prostřední synu?" - "Ne. To jsem zase já, tatínku!" Otec zavolal silným hlasem a zahvízdal jako bohatýr: "Siváku, hnědáku, moudrý vraníku!"

Země se otřásla a po louce přibíhal hnědák, z očí mu sršel plamen a z nozder stoupal dým.

"Nu, hnědáku, i ty Ivanovi služ, jako jsi sloužil mně," řekl otec a ulehl do hrobu, Ivan hnědáka polaskal a propustil ho. Pak se vrátil domů.

Když nadešla třetí noc, byl na řadě Ivan. Nečekal, až ho bratři pošlou, sebral se a šel hlídat. O půlnoci opět otec vstal a tentokrát už věděl, že hlídá hloupý Ivan. Zavolal zvučným hlasem a zahvízdal: "Siváku, hnědáku, moudrý vraníku!"

Země se otřásla a po louce přibíhal vraník, z očí mu šlehal plamen a z nozder stoupal dým.

"Nu, vraníku, i ty Ivanovi služ, jako jsi sloužil mně," řekl otec a pak se s hloupým Ivanem rozloučil. Ivan pohladil vraníka po lesklé hřívě, propustil ho a k ránu se vrátil domů.

"Jakpak jsi přenocoval tentokrát, Ivane?" vítali ho bratři. "Ale dobře, bratři. Stejně jako předtím."

Pak žili jako dřív: dva starší bratři pracovali, jen Ivan nedělal nic. Jednoho dne dal car rozhlásit, že tomu, komu se podaří strhnout obraz, visící na kolmé stěně s mnoha trámy, dá princeznu za ženu. Sjíždělo se mnoho urozených ženichů a také oba starší bratři se vypravili, aby se podívali, komu se to podaří.

Když bratři sedli na své koně, Ivan slezl z pece a prosil je: "Dejte mi taky nějakého koně, bratři. Rád bych se podíval, kdo vyhraje." Bratři se na něj obořili: "Kam bys jezdil, hlupáku! Sed' doma za pecí. Ještě bys byl lidem pro smích." Ale hloupý Ivan se nedal odbýt. Když bratři odjeli, vyšel ven, zavolal zvučným hlasem a zahvízdal jako bohatýr: "Siváku, hnědáku, moudrý vraníku!"

Země se otřásla pod kopyty siváka, který mu běžel vstříc. Z očí mu šlehal plameny a z nozder stoupala oblaka dýmu. Ivan mu vlezl do jednoho ucha - najedl se tam dosyta a napil, pak vlezl do druhého ucha, tam se převlékl 'a jako bohatýr, kterého by vlastní bratři nepoznali, vyrazil dobývat princeznu.

Pod zámkem bylo lidí jako máku. Sotva uviděli mládence v tak vznešeném šatu, obdivně se rozestoupili a sledovali, co se bude dít. Ivan se rozběhl a sivák ho vynesl vysoko,

jen tři trámy chyběly, aby dosáhl k obrazu. Pak zmizel stejně nepozorovaně jako přijel.

Když se bratři vrátili domů, seděl už Ivan za pecí. Bratři vyprávěli svým manželkám o neznámém mladíkovi, kterému chybělo jen málo, aby získal princeznu. Ivan se zeptal: "A nebyl jsem to náhodou já?" - "Čerta starého, hlupáku!" řekli bratři. "Radši si utři nos!"

Po nějakém čase se soutěž opakovala. Bratři se znovu vypravili, Ivan vyšel na louku, přivolal hnědáka a ujížděl k zámku. Tentokrát mu chyběly jen dva trámy, aby obraz strhl. Zmizel zase stejně nepozorovaně, jako přijel. Když doma bratři vychvalovali neznámého bohatýra, Ivan se znovu zeptal: "A nebyl jsem to já, bratři?" I tentokrát ho bratři odbyli, aby raději spal za pecí a nepletl se do věcí, kterým nerozumí.

Potřetí, při posledním utkání, uspěl hloupý IV,an ještě líp. Přijel na vraníkovi, obraz strhl a udivené princezně, která seděla v okně, vytrhl hedvábný šátek. Nikdo ho nepoznal, nikdo ho nezadržel. Bratři vyprávěli svým ženám o tom podivuhodném kousku až do noci. "A nebyl jsem to já?" zeptal se Ivan jako obvykle, ale bratři se mu vysmálí. "Bůhví kde jsi bloumal. Běž se radši umýt."

Na zámku se mezitím chystal velký ples. Sjížděli se vévodové i knížata a princezna doufala, že mezi nimi pozná svého vyvoleného. Přijel i bratři. Ivana vzali s sebou, ale řekli mu, aby si radši sedl do kouta za pec. Kdo by si ho povšiml? Byl celý od sazí, šaty měl rozedrané a vlasy jako ptačí hnízdo. Princezna, která roznášela hostům pivo, sice sledovala, jestli si někdo neutírá ústa jejím šátkem, ale Ivana, který seděl stranou, úplně přehlédla.

Ani druhý den, když se hostina opakovala, neuviděla u nikoho svůj šátek. To je divné, pomyslela si princezna, že tu můj vyvolený není. Teprv třetího dne uviděla posledního hosta Ivana, jak sedí za pecí. Když mu dala připít, bratři se jen ušklíbli. Jaké však bylo jejich překvapení, když Ivan poté, co dopil pohár, vytáhl princeznin šátek a utřel si jím ústa. Princezna se zaradovala, vzala Ivana hned za ruku a odvedla ho k otci: "Tatínku, tady je můj vyvolený!"

Nejen bratři, i ostatní hosté, byli jako u vidění.

Hned po plese byla svatba, a když se Ivan umyl, učesal a dal se do pořádku, byl z něho mládenec k pohledání. Teprv tehdy bratři poznalí, jak prohloupili, když nedodrželi slib a poslali na otcův hrob hlídat Ivana.

(O Siváku, Hnědáku a Vraníkovi. Ruská pohádka. Pohádkové lístečky. Nakladatelství Panorama. Praha 1981).